

Van Riebeeck se Reise na Groenland en Wes-Indië: 'n Verbetering

PROF. DR. W. Ph. COOLHAAS van die Rijksuniversiteit, Utrecht, skryf na aanleiding van die kort lewenskets van Jan van Riebeeck (*Historia*, Junie 1958, p. 123) dat dr. W. J. van Hoboken in *Amstelodamum* van Maart 1952 pp. 33-36 'n bydrae geskryf het wat waarskynlik in Suid-Afrika onbekend gebly het. Hy gee dit in hoofsaak dan soos volg weer:

Dr. van Hoboken vond de inschrijving van Jan Rietbeck, van Utrecht, op 22 Jan. 1635 als leerknep van mr. Jan Gerritsz. Indies; in het leerjongsboek van het chirurgijngilde te Amsterdam. Van Utrecht betekent niet de geboorteplaats, maar „laatstelijk afkomstig van”. Er is destijds nog een Jan van Riebeeck van Middelburg te A'dam, maar die is al 1603 geboren en 1626 gehuwd, hij was in 1635 zeker geen leerjongen. Dan is er Jan. 1655 een Jan van Riebeeck van Nijmegen die als weduwnaar hertrouwt; Dr. van Hoboken denkt daarom dat de inschrijving op de Kaapse van Riebeeck betrekking heeft. Zijn meesterproef is niet te Amsterdam afgelegd, maar dat was alleen nodig voor wie zich te Amsterdam als chirurgijn vestigde; van Riebeeck is waarschijnlijk als chir. maat uitgevaren, hij was dat in 1639 nog. Hij kwam zomer 1648 uit Batavia terug, hij trouwt Maart 1649 en woont dan te Amsterdam, hij wordt als daar aanwezig vermeld in zijn testament van 3 Aug. 1649 en is daar getuige in een akte van 15 Oct. 1649. De Groenlandreis duurde altijd van Maart tot September: hij kan die dus niet in '49 gemaakt hebben, het kan wel in '50, niet in '51 want dan solliciteert hij in Mei bij de V.O.C. Maakte hij in '50 de Groenlandreis, dan blijft er geen tijd over voor de Westindische reis. Hij kwam in 1648 met een stevige buidel en in koopmansrang terug, het is daarom onwaarschijnlijk, dat hij toen weer als chirurgijn of anderszins bij de weinig geziene Groenlandvaart of de na 1648 weinig geld inbrengende West-Indische Compagnie gevaren heeft. Zijn reizen naar Groenland en West-Indië zullen dus vóór 1639 vallen, toen hij chirurgijnsmaat was. Uit zijn brieven is met zekerheid bekend dat hij in beide streken was. Mij dunkt, dit is overtuigend; Godée Molsbergen nam maar aan dat die reizen tussen 1648 en 1651 vielen, maar had geen enkel bewijs.